

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Нова економічна формація постіндустріального розвитку ставить підприємства в умови жорсткої конкуренції та постійних змін, що вимагає від менеджерів розуміння зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, вміння об'єктивно оцінювати ситуацію та розвиток бізнес процесів, використовувати універсальні системи показників, що доводить існування нових високих вимог до організації та якості управління, а отже і інформаційного забезпечення цього процесу.

Перехід до постіндустріального суспільства доводить неефективність системи корпоративного управління промисловими компаніями. Кризові ситуації показують «слабкість» системи управління ризиками, недостатній рівень достовірності, вибіркового характеру корпоративної інформації. Саме тому, існує потреба у добре організованій і ефективно функціонуючій системі внутрішнього контролю та аудиту. Теоретичні та методичні дослідження комплексу різних питань внутрішнього аудиту в працях зарубіжних та вітчизняних учених створюють базу для нових розробок у сфері методології внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю, в тій чи іншій формі, є у всіх компаніях, однак вона не відповідає сучасним вимогам, адже зі зростанням масштабів компанії, оборотів та рівня невизначеності при прийнятті рішень зростають вимоги до такої системи, а з позицій організації управління і його ієрархічної структури контроль необхідно здійснювати на всіх стадіях і рівнях [1, с.18]. Внутрішній контроль організації повинен розглядатися як постійно діюча система, що визначає «критичні» точки контролю, де високий ризик виникнення помилок, спотворень та інших небажаних явищ.

Серед причин розвитку внутрішнього аудиту можемо назвати головні: посилення конкуренції, а отже ускладнення процесу управління та прийняття рішень; складна організаційна структура підприємств (розвиток та існування транснаціональних корпорацій); зростання ризиків та невизначеності зовнішнього середовища в поєднанні з відсутністю досвіду побудови ефективної системи внутрішнього контролю, адекватної умовам «нової економіки»; актуальність збереження комерційної таємниці; намагання власників (акціонерів) отримати об'єктивну оцінку дій менеджерів та потреба у підвищенні ступеню довіри з боку контрагентів (закон Сарнбейса Окслі); необхідністю спеціальних знань для перевірки інформації, що надають різні функціональні підрозділи керівництву в поєднанні з різноманітністю видів діяльності, ускладненням і зростанням обсягів операцій

тощо. Роль внутрішнього аудиту важлива у підвищенні якості управління діяльністю, прийняттю заходів щодо обмеження ризиків та захисту від них.

Використання системного підходу для вивчення внутрішнього аудиту дозволить вивчити його як складну систему, що складається з окремих елементів з багаточисельними внутрішніми та зовнішніми зв'язками і як підсистему внутрішньогосподарського контролю, що дозволить отримати більш повне уявлення про нього виявити причинно-наслідкові зв'язки між окремими частинами цього об'єкта.

В якості гіпотези висуваємо твердження про те, що управління організаціями в сучасних умовах ускладнюється необхідністю розумного поєднання виробничої стратегії і ризик-менеджменту, облікової та податкової політики, якісного обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень, потребує створення надійних систем внутрішнього контролю.

Пошук контурів нової моделі внутрішнього контролю в умовах «нової економіки» що відповідають реальним потребам бізнесу з упором на фінансовий менеджмент та управління ризиками...

Без побудови ефективної, відповідної новим реаліям системи внутрішнього контролю неможливо попередити кризові явища чи рецидиви...

Внутрішній аудит – це комплекс діагностичних процедур, спрямованих на виявлення, з одного боку, слабких сторін бізнесу, а з другого – установа шляхів їхнього усунення, безперервний процес, який полягає у сприянні досягненню мети компанії, засобами моніторингу всієї компанії, її підрозділів на різних етапах діяльності (планування, впровадження, виробництво і т.д.).

Основна відмінність внутрішнього аудиту від зовнішнього – контроль відбувається зсередини компанії, а не під зовнішніми факторами (законодавство). Головна мета внутрішнього аудиту – ефективність компанії, зовнішнього – достовірність фінансової звітності.

Незважаючи на схожість завдань зовнішнього та внутрішнього аудиту за формою, вони відрізняються за глибиною досліджень і спрямованістю. Зовнішній аудит відносно поверховий, оскільки базується, в основному, на оприлюдненій стандартній звітності, а внутрішній – враховує специфіку діяльності підприємства і його внутрішню звітність та документи, які не цікавлять зовнішнього аудитора: прогноз прибутків, прогноз продаж, невідкладні заходи, виконання яких повинно бути здійснено в короткі терміни; перспективні заходи, програми оновлення та інновацій в обладнанні, аналіз кошторисів і витрат, вплив розвитку виробничих, соціальних, економічних та політичних тенденцій на виробничо-господарську діяльність підприємства; співставлення аналітичних даних і виявлення помилок в звітності тощо [2].

До завдань внутрішнього аудиту Пантелєєв В.П. та Корінько М.Д відносять в основному завдання з перевірки облікової інформації і моніторинг системи бухгалтерського обліку [3]

Узагальнюючи дані літературних джерел, визначимо завдання внутрішнього аудиту, до яких відносять:

1. дотримання законодавства;
2. виявлення та управління ризиками;
3. якісний стан процедур по розробці та запровадженню нових продуктів, систем, процесів;
4. системи та процедури для захисту активів;
5. системи та процедури по забезпеченню адекватності та достовірності облікових даних;
6. рекомендації по внесенню змін до внутрішньої політики, процедур та систем контролю тощо.

Функції внутрішнього та зовнішнього аудиту, як форм економічного контролю, доповнюють один одного, слугують одній меті, але виконують різні завдання, тому внутрішні та зовнішні аудиторі координують свої дії щоби уникнути дублювання робіт в процесі контролю і знизити витрати часу та коштів на його здійснення.

До функцій внутрішнього аудиту, залежно від його концептуального трактування відносять організацію і координацію дій з метою збереження активів компанії; перевірку об'єктивності облікової і фінансової інформації, стимулювання підвищення ефективності фінансових операцій; контроль за визначеною економічною політикою і процедурами компанії.

Окремі вчені виділяють більш конкретні функції, до яких відносять: консультаційну, інформаційну, захисну, контрольну, аналітичну, координаційну. Критичний аналіз економічної літератури та окремих наукових праць дозволили узагальнити та доповнити перелік функцій служби внутрішнього аудиту, до яких можна включати наступні:

Моніторинг системи контролю – відповідальність за оцінку засобів контролю, моніторинг їх функціонування і надання рекомендацій з їх вдосконалення;

Вивчення фінансової та нефінансової інформації – відповідальність за огляд інструментів, які використовують для виявлення, вимірювання, класифікації та відображення інформації;

Огляд видів діяльності та окремих бізнес-процесів підприємства – вивчення економічності, ефективності і результативності діяльності включаючи не фінансові аспекти діяльності організації;

Огляд дотримання законодавства та внутрішніх регламентів підприємства – перевірка дотримання вимог законодавства та інших зовніш-

ніх вимог, а також вимог економічної політики і розпоряджень керівництва та інших внутрішніх вимог;

Управління ризиками – допомога у виявленні й оцінці ризиків, а також сприяння удосконаленню системи управління ризиками і внутрішнього контролю;

Корпоративне управління – участь у процесі управління; досягнення цілей у сфері корпоративної етики і цінностей; управління результатами діяльності і підзвітності; доведення інформації про ризики і контроль до відома відповідних функцій в організації; установлення ефективної взаємодії між особами, наділеними керівними повноваженнями, аудиторами та керівництвом.

Методами внутрішнього аудиту мали б стати методи отримання інформації про стан системи, методи оцінки достовірності цієї інформації, збору доказів достовірності інформації й адекватності її розкриття для позиціонування організації в діловому світі, а в перспективі – методи, які спрямовані на розширення функцій внутрішнього аудиту та його орієнтацію на нефінансову складову бізнес-процесів.

Невирішеними залишаються проблеми розкриття методичних особливостей та змісту внутрішнього аудиту в реінжинірингу бізнес-процесів, виявлення особливостей аналітичних і контрольних процедур у бенчмаркінгу; розробка методики внутрішнього аудиту для використання в аутсорсингу і коучингу, розвиток концепцій аудит-консалтингу та аудит-контролінгу. Інтегрування внутрішнього аудиту з управлінським обліком та функціонально-вартісним аналізом призведе до утворення системи внутрішньокорпоративного контролінгу, що покликана виявляти та мобілізувати резерви економії ресурсів, зменшення собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції.

Тому перспективи подальших досліджень полягають у тому, щоб обґрунтувати і удосконалити принципи організації внутрішнього аудиту, з метою забезпечення його ефективності в умовах удосконалення якості управління підприємством; дослідити методичні особливості побудови системи внутрішнього аудиту; виявити вплив специфічних особливостей систем управління на організацію внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит виступає важливою ланкою системи управління, яка отримує від нього об'єктивні і незалежні гарантії того, що бізнес процеси ефективні і ризик обмежується прийнятним рівнем на основі інформації та оцінки ефективності контрольного середовища, то можливою є інтеграція внутрішнього аудиту з іншими управлінськими структурами підприємства за умови логічно обґрунтованого визначення його ієрархічного рангу.

Таким чином, реалізація функції внутрішнього аудиту спрямована на досягнення завдань ефективного менеджменту, зокрема таких як отримання максимальної віддачі від мінімального вкладення ресурсів, створення економічної інформації для своєчасного прийняття управлінських рішень, координація дій корпоративного менеджменту, раціональна організація системи внутрішнього контролю та інших напрямів діяльності персоналу підприємства.

Список використаної літератури:

1. Щербаков В.В. Система информационного обеспечения внутреннего контроля в коммерческом банке /В.В. Щербаков / Аудит и финансовый анализ. – 2000. – № 4– С. 18
2. Внутрішній аудит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rate1.com.ua/ua/ekonomika>
3. Пантелеев В.П., Корінько М.Д. Внутрішній аудит. – Навчальний посібник. – К.: 2006.

Серединська В.М., к.е.н., доцент ТНЕУ

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В АУДИТІ

Для того, щоб здійснити перевірку, одержати необхідну кількість аудиторських доказів, аудитор повинен виконати певні дії, які в аудиторській практиці називаються процедурами аудиту.

Аудиторські процедури – це відповідний порядок і послідовність дій аудитора на кожній ділянці аудиту для одержання необхідної кількості аудиторських доказів. Вони здійснюються з використанням певних методів, які в сукупності складають методіку аудиту.

В основі аудиторського дослідження лежать:

- всезагальний метод пізнання – діалектика, яка передбачає вивчення факти господарської діяльності у взаємозв'язку та взаємозалежності, в русі, розвитку.
- загальнонаукові методи або методи пізнання об'єктивної дійсності (порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, вимірювання, абстрагування, експеримент)
- та власні, напрацьовані наукою про господарський контроль (фактична і документальна перевірки, підтвердження, спостереження, обстеження, опитування,
- аналітичні процедури).